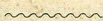

I.

Un manuscris vechiu aflat în biblioteca lui GEORGE LAZAR.

Conduc de ideea a afla și aduna scrisori și cărți vechi, de pe unde se mai păstrează, am întreprins în vara anilor 1884 și 1885 o călătorie prin comunele de pe sub munții Făgărașului, începând dela Porcești și Avrig până la Poiana-Mărului. În aceasta călătorie nu m'am înșelat în așteptările mele, pentru că ostenelele mele au fost destul de remunerate prin succesele avute. Așa mai în toate comunele cu deosebire la acelea în apropierea cărora au existat oarecând mănăstiri, am aflat cărțile bisericești cele mai vechi, cari au eșit mai întâiu sub tipariu în limba română. Mai multe din acestea mi-am procurat, parte prin donațiune, parte prin cumpărare. Despre aceste cărți îmi rezerv a face o dare de seamă cu altă ocaziune.

Deocamdată me voiu oprí a vorbí ceva despre biblioteca aflată a literatului român *George Lazar*, născut în Avrig la 1779 și îngropat acolo 1823. Dând cu socoteala, că trebuie să fi rămas ceva din cărțile și scrisorile lui *George Lazar* în aceasta comună, mi s'a făcut descoperire din partea administratorului protopresbiteral de atunci Vasiliu Maxim, că există atari cărți și scrisori rămase după Lazar, și că aceste

cărți se află în păstrare la dânsul ; cu ocasiunea ținerii adunării generale a despărțământului III al asociațiunii transilvane ținute în Avrig în 1884 mi-am făcut o consemnare despre aceste cărți și mai târziu cu buna înțelegere mi le-am procurat prin cumpărare.

Adevărat, că puține din aceste cărți anticuariate au vre-o valoare mai însemnată, ele însă au un preț de afecțiune mai ales astăzi, când în regatul României discipulii și adoratorii lui Lazar, voind a eternisa numele lui îi ridicară de curând o statuă în Bucuresci. Mai pre toate cărțile rămase după Lazar este scris cu mâna proprie numele lui cu litere latinesci frumoase, iară ici coela se află prin cărți notițe și însemnări de pe timpul acela, scrise de mâna lui.

Este frumos monumentul ridicat în Bucuresci pentru George Lazar și face onoare tuturor discipulilor lui față de dascălul lor mult meritat. Însă eu așa țin, că posteritatea și tinerimea mai mult se împresionează de o trăsătură de peană cu mâna lui Lazar, decât de o statuă de marmoră eșită din fantasia unui artist, care poate nu conține nimic genuin și autentic din trăsăturile feții sârbătoritului dascăl. Deci țin mult la aceia și cred, că cu mine vor consimți toți, că bibliotecii rămase după Lazar se cuvine un loc de frunte în una din bibliotecile vre-unui institut românesc mai însemnat. Eu nu sunt în stare a propune, unde ar fi locul cel mai convenabil pentru aceasta bibliotecă, de aceea mărginindu-me a face aceasta cunoscut, las această întrebare deschisă pentru ceice se vor interesa dimpreună cu mine de soarta acestei biblioteci. Între cărțile rămase după George Lazar se află și mai multe manuscrise. Trecând preste unele manuscrise, cari conțin studii de școală ale lui Lazar, me opresc a vorbi despre unele manuscrise vechi, legate într'o carte din ale cărei table de

lemn groase legate în piele, una este întregă, ear cealaltă de jumătate. Pelea în locul, unde se țin scoarțele a dispărut și a rămas numai pânza groasă de cânepă și aceasta foarte stricată de vechimea timpului. Aceste manuscrise de conținut mai ales religios mi-au atras mai mult atențiunea dela prima vedere a lor, nu numai prin vechimea cărții, ce se arată în afară, dar mai ales prin o limbă arhaică. Hârtia și scrisoarea acestor manuscrise se par a fi aceleași afară de 3 foi din urmă. Colecțiunea întregă a acestor manuscrise cu litere cirilice mărunte, cu inițiale mari este numerisată jos cu litere, după foi în continuitate preste toate manuscrisele, afară de 3 foi din urmă, care formează un ce particular. În scrisoare cuvintele în cele mai multe locuri nu sunt despărțite. Dintre foi lipsesc la început nouă și în alt loc alte trei. Cele rămase sunt 84. Hârtia acestui codice, care după cum cualifică domnul Hășdău, *) atari colecțiuni de manuscrise după însușirile lui se poate grupa în categoria de *codex miscellaneus*, este format quart mic, groasă, mai mult aspră decât netedă de coloare albă-gălbue, afumată și înroșită ici coala prin vicisitudinile timpului. Marca fabricii de hârtie, ce se distinge bine pe unele foi la partea, unde sunt prinse de legătură este coroana, pe unele foi este o coroană mai mare și mai resfirată și pe alte foi este altă coroană mai adunată și mai simplă, mai este și a 3-a și a 4-tra figură a fabricii pe unele foi — adevă o figură, care seamănă cu desemnul unui parisol sau parapleu — și altă figură, ce represintă o stea cu semilună. Cele 3 foi din urmă se deosebesc în toată privința de celelalte părți ale acestui codice.

Hârtia deși mai peloasă este mai fină și mai lucie, strălucitoare așa, că la prima vedere face impresiune

*) Cuvinte dein bătrâni, Tom. II prefacia § 14.

de pergament. Scrisoarea nu este *per estensum* ca în cealaltă parte, ci în două coloane, adică în o coloană textul slavean în a doua coloană paralel același text și limbă română. Scrisoarea însăși este mai frumoasă și mai regulată.

Părțile acestui codice sunt următoarele :

1. Canonul din Joia Paștilor, în care ici coela sunt stihuri și în limbă slavonă ; îndeosebi indicările de locuri și de rëndul (tipic) bisericesc sunt în limba slavă. Această parte cuprinde 18 foi.

2. Cele 10 porunci ale legii vechi și alte învățături, pe 3 foi.

3. Gromovnicul lui Iraclie împăratul, pe 9 foi.

4. Psalmii, pe 44 foi.

5. Sentințe biblice și adevăruri din viață pe 6 foi.

6. Învățături despre alte lucruri, pe 3 foi ultime.

Din toate manuscrisele numărate aci ale acestui codic, vom reproduce unele părți ca probe de limbă veche românească.

Manuscrisul ăntăiu.

Cuprinde servițiul bisericesc al patimilor, ce se ține în Joia mare seara cu cetirea a 12 Evanghelii.

„Triodionul“, în care se cuprinde acest servițiu al patimilor, s'a tipărit pentru întâia oră în usul bisericilor române la Bucuresci sub Constantin Basarab Voivod la anul 1700, precum în genere tipărirea aproape a toate cărțile rituali în usul bisericilor române din acel timp datează. Triodionul acesta poartă în sine istoria limbei noastre de pe acel timp, când ea începu a fi descătușată din legăturile limbei slavone. Și în această carte numai tipicul, paremiile și apostolul

sunt traduse în limba românească, eară cântările și Evangeliile sunt în limba slavonă. Tecstul românesc din acest Triod este o traducere bună, care a servit de basă la următoarele ediții, când adevărat întreg cuprinsul cărții s'a tipărit în limba românească. Deși tipărirea acestor cărți rituali bisericesci, se începe abia pela 1700 — totuși de aici nu urmează, că românii n'ar fi avut încă traduceri, manuscripte, cari se folosiau la serviciul divin. O probă despre acest adevăr ne poate da și manuscrisul din cestiune, care se vede a fi decopiat după alte manuscrise și mai vechi, folosite la serviciul bisericesc.

Despre vechimea limbei din manuscrisul de față ne putem convinge din asemănările, ce le vom face ici coala cu traducerea tipărite, ce există.

Forma, în care se prezintă manuscrisul despre slujba patimilor, ca unul a cărui limbă românească abia se poate înțelege, și ca unul, care are intercalate cântări și în limba slavonă, printre cele românești ne face impresiunea unor prime încercări de traducere a cărților bisericesti.

Eată probe din cuprinsul acestui manuscris :

АСТЪЗЪИ ФЪ ЮДА ПРЕВЕГЕ А ВИНДЕ ДОМНАЛЬ. 1)
 ЧЕЛА ЧЕ А МАИ ДЕНАИТЕ ДЕ ВЪКЪ. МЪНТЪИТОРЪА ЛЪ-
 МИИ. ФОСТАЪ ШИ ДИЛ. Ё. ПЪИНИ СЪТЪРЪ МЪЛЦИМЕ ДЕ
 ВАМИНИ. АСТЪЗИ ЮДА ЧЕЛ ФЪРЪДЕЛЪЦЕ СЕ ЛЪПЪДЪ
 ДЕ ДЪМНЕЗЕЪ ШИ ПРИИМИ ПРЕ ДИЛЪВЪЛЪ ОУЧИНИК
 ФИИНДЪ ЛЪИ. ЕЛЪШИ ВИНДЕ ПРЕ ДОМНЪ СЪЪ. ЧЕЛЪ
 ЧИ ЕРА КЪ МАНЪ ШИ СЪТЪРА ЕЛЪ ВАМИНИ.

1) Tecstul folosit acum: Astăđi priveghiază Juda să vândă pre Domnul.

Принсерзте доамне чен фърделѣце ши аша
зисе ши. кз вѣци. взтѣма пѣсторѣа ши сз рѣсипи
тѣрма а вѣ ѿи. кз еѣ кѣ оученичи миен. пѣтѣ-
рѣшь, маи мѣлтѣ де вѣ легиѡане. де лѣери. чи
лделѣнгѣ рабдѣ. се-се исквндѣскѣ. чеаѣ спѣсь вѣа-
хѣ пррочии миен фърз вѣсте тайнѣ дѣамне мѣ-
риа тѣ.

Teestul folosit astăzi dela această stihiră:

Doamne răbdând toate, așa ai ținut celor fără de lege, ce te au prins: De ați și rănit pre păstoriul și i-ați risipit cele 12 oi, pe ucenicii mei, dară aș fi putut să aduc înaintea mai mult de cât 12 leghioane de îngeri, ci rabd în delung, ca să se plinească cele, ce am arătat voue prin prorocii mei, cele nearătate și ascunse: Doamne, mărire ție!

Спѣнець ѿврѣилорѣ че аци азѣитѣ де мѣн-
тѣиторѣаль нѣстрѣ анѣ спѣсе лѣце вѣахѣ. ши про-
рѣчѣскѣ проповѣдѣирѣ кѣмѣ азѣ грѣитѣ лѣ пилатѣ.
кз ел е дила дѣмнезѣѣ. кѣвѣнтѣ ши изѣвѣитори
сѣфлетелор. ноастре.

Пѣсерз треизѣчи де арѣинци прець. прецьитѣ.
ши негѣцарѣ. де фичорѣи, лѣ израилѣ. привѣгѣць.
ши вѣ рѣгаць. сз нѣ кѣдеци лѣнѣпасте. дѣхѣль.
амѣ трезѣбире. тѣрѣпѣлѣи слабѣ дрепт ачеа преѣвѣгѣ.

Лѣрѣкѣсе лѣлминѣ ка лѣтро кѣзмаше (haină) ши
голь стѣтѣ. ла жѣдекатѣ. ши пре фѣце ловитѣри.
прими. де мѣнѣиле челорѣ. фързделѣце челѣ зидитѣ
еѣль. ши лѣрѣче. гѣвѣоздитѣ домнѣл мѣрѣитѣл лѣтѣнче
де тотѣ висѣрѣчѣи. спарсѣрѣсе ши сѣареле лѣтѣнекѣсе

НЪ РЪБДЪ. ѸНДЕ ВЪЗЪ ПРЕ ДЪМНЕЗЪ КИНЪИНА ШИ
ЕЛЬ СЪ КЪТРЕМЪРЪ ТОАТЪ ЛЪМЕ АЧЕЛЪА СЕ НЕ
АКИНЪ.

ОУЧЕНИКЪА СЕ ЛЪПЪДЪ ДЕ ДЪМНЕЗЪ ІАРЪ ТЛЪ-
ХАРЪЛЪ. СТРИГЪ ПОМЕНЪЩЕ ДОАМНЕ. АМЪРЪЦИА ТА.
СЛЪЖЕСКЪ НАЩЕРИ ТА. ДИЧИ РОГЪМЪ ПОМЕНЪЩЕ ѠМЪ
ЮБИТЬ КРЕЦИ КЪНТЪ ЦІЕ.

КЪ АЧЕА БЪКЪРЪСЪ. ДЕ АЦЕРЪА ПРИИМИСЕ ШИ НА-
ЩЕРЪ. ЗИДИТОРЪЛЪІ СЕЪ ФЕЧЪАРЪ ТИНЕ МЪРИМЪТЕ.

АПАКЪ ЛЪМЕ ХЪ ЧЕЛА. ЧИ ДИНТРО ФАТЪ ТРЪП
ПРИИМИШИ. ШИ ПЕЛИЦЕ (Труп) АИ ЛЪАТЬ. ШИ ГЛАС СЪ
ТЕ СЛЪВИМ КАЮБИТОРИ ДЕ ѠАМИНИ.

Ѡ ДЕВИНДЕРЕ НЪЛЕ ФЪ ДЕСТЪА ХЪ РОДЕЛОР ѠВРЕ-
ЕЦИ. ЧИ ШИ КЪ КАПЕТЕЛЕ КЛЪТЪА ШИШИ БЪТЪ
ЖОКЪ. ШИЛЬ ѠКЪРЪА. ЧИ ДЪДЕ ЛОР ХЪ ДЪПЪ ЛЪКРЪА
ЛОР КЪ НЪ АНЪЦЛЪСЪРЪ АТА СОКОТИНЦЕ.

ДОМЪА ДИНТРО ТИНЕ. АПЕЛИЦЕСЪ ЕА КЪНОСКЪТАЪ
ДОМЪА. НЪСКЪТЪОАРЕ ФЕЧЪАРЕИ ѸНА ВЛАСВИТЪ АКОЛЪ
АЧЕІ-А РОАГЪ СЪ МЪНТЪАСКЪ СЪФЛЕТЕЛЕ ПОАСТРЕ.

АША ГРЪИ ДЪМНЕЗЪ КЪТРЕ ІУДА. ѠМИНИ МЕИ.
ЧЕВЪ ФЪКЪИ ВОАХЪ. ДЕ ВЪ СКЪЛАТЬ ПРЕ МИНЕ ѠРЪВЪИ
ВОЩРИ. ЛЪМИНАИ СТРИКАЦИИ. КЪРЪЦІ БЪРЪБАТЪА
ФИИНА АПАТЬ БОЛЪНАВЪА ДЕ ЛІ ДЕ АИ СКЪЛАКЪЛЪ
ѠМИНИИ МИЕН ЧЕ ВЪ ФЪКЪ ѸИ ДЕРЪПТЪА МАНЪ. ФІАРЕ
МЪ ДЪДЕГЪ ШИ ПЪНТРО АПЪ ѠЦЕТЪ ПЪНТРО ЧЕ
ВАРЪ ФИ АМЪ ЮБИ. ВОИ МЪ РЪСТИГНИЦЕ ШИ НЪ ВОИ
МАИ РЪБАДА ДЕ АКЪМЪ. ЧИ ВОИ КИЕМА ЧЕСТЕ ЛИМБИ
СЕ МЪ ЛЪАДЕ КЪ ТАТЪАЛЪ. ШИ КЪ ДЪХЪЛЪ СВЪНТЬ. ШИ
ЕЪ ВОИ ДА ЛОР ВИАЦЪ АБЪЧИ.

Истѣзи подооба бистречии спре арзтаре ѿврей-
лорь спарсесз ши соареле лѿминаши аскѿнсе кз
вззѿ ювиторѿл рзстигнить.

Лецѿвиторіи посзрз израиллор іюдеи ши фа-
рисеи ши чата апостолѣскз стрига кзтрз єи.
Іатз бистрека че ацѿ вои спартѿ. Іатз миелѿл
че ацѿ вои рзстигнить ши агроапзль дѣдетз
чиель апѿтѣре сзѿл скѿлатѿ нѿ вз лшеларецѿ
іюдѣилорь. кз ачєаста іасте винаца ши люмина ши
лпзкзторѿль лѿмин.

Фичоарз прѣчинєтитз ши не испити дє нѿнтз
нзскѿтан кѿ фаце. фоста мѿмз невзститз нз-
скзтоаре домнѿлши маріє роагз пре домнѿл хї сз
спзсаскз сѿфлєтеле нѿастрє.

Кзндѿ стзтѿл наинтє лѿи каіафа ши дѣдерж
лѿи жѿдекарє. атѿнчє тзриилє черѿлѿи кѿтрємѿрзсє
ши кзндѿл лнзлзцарз пре крѿчє лтре дои тлз-
хари. єи сокотирз кз самзлнз кѿ чєи фзрзде-
лѣцє. пре ачєла чє іастє фзрз дє пзкатє дерєптѿ
лчѣл. спзсѣцє ѿмѿл фзрз пзкатє доамнє мз-
рїѿ та.

Сзборѿл ѿвреекѿ лѿ лпилатз черѿрзтє а тє
рзстигни доамнє. винз амѿ лтине нѿ афларз
виноватѿл пре караѿл слобозирз. ши пре тинє.
лѿамнє цѿдекарзтє спре ѿчидєрє. пзкатѿши аго-
нисирз. чи дз лор дѿмнє дѿпз лѿкрѿл лорь кз
лдєшєртѿ спре тинє сє лѿвзцарз.

Бѿкѿрзтє чѣл чи кѿ бѿкѿрїє дїла лѿєри
лѿаши ши скѿши зидиторѿл тзѿ фичоарз роѿмз.
мзнтѿєцє сѿфлєтеле нѿастрє чєи чи тє мзрєскѿ-

Доамне чель тазхари че фзкх кзакхторѣлѣи
примишилѣ. ши чела че лсинце мзиниле спѣр-
катѣшаѣ ши пре нои кѣ ель нѣ немеримѣ кѣ аи
лѣлѣчить ши ѡмѣ юбитори.

Пѣцин глас лѣсе тазхарѣл пре крѣче ши маре
крединце афлѣ лтрѣн час спейсѣ ши лѣть ель
ѣша раюлѣи дѣшискисѣ ши лтрѣ ши ачела покѣ-
инце лѣи прими ши доамне слава та.

Бѣкѣрѣте фичоарѣ ши ѣше дѣ кѣвѣнтѣл дѣм
незѣлѣи нострѣ ка о маикѣ роагѣл сѣ мзнтѣлѣкѣ
сѣфлѣтеле ноастрѣ.

Нѣ ка ѡврѣки се прѣзнѣимѣ чи пѣчиле
ноастрѣ дѣрѣпѣ нои. се жѣнге хрѣтос дѣмнезѣ
чи сѣ не кѣрѣцимѣ нои дѣ доамне кѣна вен
вени лмпѣрѣциа та фѣрикаци¹⁾ дѣ чеи че сѣнтѣ кѣ
инима кѣратѣ кѣ ачѣл ворѣ ведѣ пре дѣмнезѣ.

Виацѣ пѣртѣторѣ але тале коасте сѣнтѣ. ши
ка дѣ едѣмѣ изворѣ кѣрсе ши кѣвинтеле тале
хрѣтосе адѣпѣ раюл. ши тѣтиндине лпѣрѣтесе ка
лчѣпѣтѣл апѣи лтрѣ патрѣ еуглѣа лѣмѣ. адѣ-
пѣндѣ. фѣптеле (Făpurile) кеселескѣсе ши лимбиле кѣ
крединце лѣацесе лкинѣмѣне лпѣрѣциѣи тале.

Фѣрикаци дѣ чеи че фѣк. пѣчиле кѣ ачѣл фѣи
лѣ дѣмнезѣ кемасѣворѣ.

Рѣстигнит дѣрѣпѣ нои пѣнтрѣ сѣ не изво-
раскѣ фѣрѣ моарте ши сѣ лпѣнез лѣкоасте ка

¹⁾ Veđi cuvântul: fericați în vocabulariul codicelui
Voronețian.

СЕ НЕ ИСВОРАСКЪ ПИКЪТЪРЪ ДЕ ВИЩЪ. КЪ ГЪВОАЪДЕ
ГЪВОДИТ ШИ ПРЕ НОИ ДЕ КИНЪ НЕМЪНТЪИ НАЛЪ-
ТЕИ ЦИНЪРЕИ ТАЛЕ ХЪЕ ШИ НОИ КРЕДЕМЪ ШИ КЕ-
МЪМЪТЕ ВИЩЕ. СЪНЕДАИ ХЪЕ СЛАВА КРЪЧЕИ МЪН-
ТЪИРЕ ШИ А КИНЪИРИИ ТАЛЕ.

Тестул folosit astăzi al acestei stihiri este: Răs-
tignitu-te-ai pentru mine, ca să-'mi fântânesci mie ertare ;
împunsut-e-ai în coastă, ca să-'mi isvorăsci mie părae
de viața, cu piroane te-ai pironit, ca vedând adâncul
patimilor tale înălțimei puterii tale să strig ție,
dătătorule de viață Christoase, mărire crucii tale Mân-
tuitoariule și patimii tale.

Ферикаци веци фи кзндъ воръ лпѣта воахѡ.
ши вз воръ гони. ши воръ грзи. тоате кѡвинтеле
рѣле. спре вои ши воръ зиче кз миньциць пзнтрѡ
нѡмеле миеѡ.

Скриптѡра мзнен носгре пре крѡче спартѡван-
доамне. ши местекашите лморци ши мѡнчиторѡл
де аколь легат ель ши изѡзѡи ши тоци дил неѡм.
морьции. кѡ лѡвиаре лѡи ши пре нои лѡминз
ѡмъ юѡиторѡи доамне (În testul folosit astăzi este frasa
următoare: „prin care ne-am luminat, Doamne iubitoriule de
oameni.“) ши стригзмѡци поменѣце ши пре нои
лпзрзца та.

Рзстигнирѣ та хѣе тоате фапѡѡриле се кѡтре-
мѡрарѡ зрзитѡриле. пѡмънтѡлѡи кѡ фрикз сѡ
кзвтирѡ децинѣрѣ та ши лѡмина аскѡнсе ши висѣ-
река спарсесе ши мзгѡриле (Munți) се кѡтремѡрарѡ ши
пиетриле се деспикарѡ ши тлзхарѡл крѡзѡ стригз

кѣтрѣ ель. мѣнтѣшенѣ. поментѣце пре нои доамне
лпзрѣциѣ та.

Спзлѣши пичоареле ши наинте кѣрѣци ас-
кѣнсѣл кѣмине кѣтѣре. дѣмнезѣмскѣ лѣлепѣчѣне
тѣ аи тѣи слѣжитори дил сиѣнѣз кѣтрѣ кодѣрѣл
марѣ аль маслинѣлѣи кѣ тнне еширѣ кѣнтѣндѣци
де ѡамини юбитори.

Teestul folosit astăzi: Dacă ș'au spălat picioarele
și mai 'nainte s'au curățit cu împărtășirea dumne-
deescii tale taine Christoase, slugile tale s'au suit
acum împreună cu tine în Sion la muntele cel mare
al măslinilor, lăudându-te pre tine, iubitoriule de
oameni.

Зисаи веници социлорѣ ши нѣ кѣ темѣци
акѣмѣ апропиисѣ часѣлѣ принсе вои фи. ши ѣчисѣ
де мѣнилѣ челорѣ фѣрѣделѣѣце тоци кѣ веци рѣсипи.
тарѣ пре минѣ мѣ веци лѣса. чи кѣ вою адѣна се
мѣ мѣртѣрѣсице кѣ сѣнтѣ юбитори де ѡамини.

Рѣстигнитѣл лѣи пинѣтрѣ нои фѣ. венице тоци
се кѣнтѣм кѣ прѣ ачѣста кѣзѣ марѣа спре кѣрѣче
ши грѣи се²⁾ вѣи рѣвѣда ши а те рѣстигнитѣ тѣ
ѣши фиѣлѣ миѣлѣ ши дѣмнезѣлѣ миѣлѣ.

Алѣи миѣлѣ миѣлѣшелѣ кѣзѣлѣ кѣтрѣ жѣн-
гѣре дѣкѣндѣлѣ. ши дѣпѣ ель мерѣе мѣрѣе кѣ алѣте
жѣнѣнтѣсе рѣмпѣндѣши пѣрѣлѣ ши зичѣ. ѣнде мерѣе
фиѣлѣлѣ. аша тарѣ ши грабѣши алѣргарѣ фѣчи. ши

2) Se lat. si = dacă.

адоаръ ши нате алтъ нѣнтъ. лкана. галалиелъ ши
акъмъ те припещи съ фачи лор апа винъ ши пре
тине мзримъ.

Пиерзтории воиничи (Ostași, soldați) ши де
дѣмнезехъ рѣтвчиць хикасиндъ глоателе ши пре
домнѣл дчисрѣ лнаинте та стѣтѣрѣ хѣ ши ка
пре ън недирептъ. трасерѣте фѣкѣторюль тѣтѣрора
че преѣсѣл мзримъ.

Тлѣхарѣла га кѣ бѣнѣ лнцелепчюне рака и лѣк-
вишѣтѣлаи. доамне чи ши пре нои кѣ лемнѣл
крѣчиен лѣминѣзене ши спѣсѣшене.

Тоате фаптеле скибарѣсе кѣ фрикѣ възиндѣте
хѣ пре крѣче. голь ши легать ши темекѣл пѣмѣн-
тѣлаи кѣтремѣрѣсе тоате кѣ тине кинѣирѣ челае
тоате лѣѣ зидить де вое пинтрѣ нои рѣѣдаши
доамне мзриа та.

Спре лемнѣл възиндѣте легать хѣ зидиторюл
ши домнѣл тѣтѣрора чѣа че пре тине. тѣѣ нѣскѣтъ
стрига кѣ амарѣ фиюль миѣѣ че съ фѣкѣ бѣнѣ-
тате кипѣлаи тѣѣ. грѣѣѣще амѣ ши лѣвиѣзе ка
съ възѣ ши ѣѣ а та лѣвиѣе дѣл моарте.

Лѣрѣмѣ ачѣа лѣвѣсе ꙗ̄ дѣминаца лнтрѣна
де симѣете ши се арѣтѣ лтѣю мѣерилорѣ карѣле
венирѣ съ ваѣе гроапа ши грѣи лорѣ бѣкѣрациѣвѣ.
ѣрѣ але съ апропиарѣ де се апѣкарѣ де пичоареле
лѣи ши съ лѣкинарѣ лѣи. атѣнче грѣи лор. ꙗ̄. нѣ
вѣ темереѣе спѣнеѣе фѣрацилор миѣи съ мѣргѣ
лгалалии ши аколо мѣ ворѣ ѣѣѣ.

Cele doue-spre-zece evanghelii, ce se spun la Joia Mare sunt indicate în manuscrisul acesta cu începutul și finalul fiecăreia în limba slavonă.

Evangelia aci reproducă singură în text român și întreagă nu este dintre cele doue-spre-zece ci un adaus de sine stătătoriu.

Tecstul acestei evanghelii dela Mateiu cap 28 ne pune în poziția a face asemănare cu același text cuprins în testamentul nou tipărit la Alba-Iulia în anul 1648, și apoi cu alt text edat la finea seculului al XVII în România.

Eată mai întâiu același text în testamentul nou tipărit la Alba-Iulia :

Зикжд, въкѣрацивъ, ѿрз але венирз кѣприн-
сзрз пичоареле лѣи ши сз лнкинарз лѣи атѣнчи
зиче ІС лор, нѣ въ тѣмерзци ши вестници фра-
цилор миен сз мѣргз лн Галилеа ши аколо
ме вор ведѣ.

Eată și textul din testamentul nou edat sub Ioan Constantin Basarab :

Зикжд, въкѣрацивъ, ѿрз але апропииндѣсз
апѣкарѣи лѣи пичоареле, ши сз лнкинарз лѣи.
Атѣнчѣа зисе ІС лор, нѣ въ темерѣци, мерѣци де
вестници фрацилор миен сз мѣргз лн Галилеа
ши аколо ме вор ведѣ.

Comparând aceste trei versiuni ale unui și ace-
luiși text vedem, că toate variază în cuvinte și
în ordinea cuvintelor și toate trei au o parte, adecă
cuvintele din urmă aproape întocma.

Conclusiune.

Dacă versiunea din manuscrisul nostru era de-
copiată simplu după o carte tipărită, era de așteptat

ca decopiatorul să decopieze întocmai fără modificări dela sine. Versiunea de față din manuscris nu este dară decopiată de pe un text tipărit cunoscut, ci independentă.

Versiunea aceasta manuscrisă este evident, că numai mai vechie poate fi și atari versiuni particulare, ce ea manuscrite erau în usul bisericesc le-au avut traducătorii și le-au și folosit la traducerile mai corecte tipărite mai târziu. Acest adevăr urmează din natura lucrului și se confirmă prin împregiurarea, că versiunea deși deosebită totuși ici coala se potrivește în cuvinte și în ordinea lor cu versiunile tipărite.

Manuscrisul al doilea.

Din acesta reproducem :

Сѣче порѣнчї а лецеи веки. порѣнка дентѣю.
Грзи домнѣ чѣсте кѣвинте тоате кѣтрѣ мѣвесею
грзиндѣ.

Вѣ сѣнтѣ домнѣ домнезеѣ тѣѣ кареле тѣмѣ
скос дѣнѣ цѣра египтѣлѣи динѣ касѣ рѣбїи. нѣ
фїе цїе дѣмнезеи фѣрѣ мин.

а дѣа порѣнкѣ.

Сѣ нѣце фѣчи цїе идоль. ши тоатѣ ѣкипѣ-
итѣрѣ, кѣтѣс ѣчерю сѣс ши кѣтѣс пре пѣмѣнтѣ
жосѣ ши кѣтѣс ѣтрѣ апе сѣпѣ пѣмѣнтѣ. сѣ нѣ
те ѣкини лор, ничи сѣ слѣжеще лор. кѣ еѣ сѣнтѣ
домнѣ дѣмнезеѣ тѣѣ дѣмнезеѣрѣ виирю. кареле
дѣѣ пѣкателе пѣринцилорѣ пре фичори пѣнѣ ла
трѣѣ ши а патра. рѣдѣ челорѣ че ѣрѣскѣ пре
мине.

а треа порѣнкъ.

НѢ ЛѢА КѢВЪНТѢА ДОМНѢАХИ ДѢМНЕЗЕАХИ ТЪХ
АХАРѢ. КЪ НѢ ВА КѢРЪЦИ ДОМНѢА ПРЕ ЧЕЛА ЧИ ВА-
ЛѢВА НѢМЕЛЕ АХИ АДЕШЕРТЬ.

а патра порѣнкъ.

АДЪЦИ АМИНТЕ ДЕ ЗИѢА СЪНБЕТЕИ. СЪХ СФН-
ЦЕЦИ, ШАСЕ ЗИЛЕ СЪА АЪКРИ ШИ ФЪА ТОАТЕ АЪКРЪ-
РИЛЕ ТАА. ІАРѢ АЪѢА СИМБЕТЕИ ДОМНѢА ДѢМНЕЗЕА-
ХИ ТЪХ. СЪА НѢ ФАЧ АТРѢА А ТОТЬ АЪКРѢА. ТЪХ
ШИ ФИЧОРѢА ТЪХ. ШИ ФАТА ТА. СЛЪГА ТА ШИ
СЛЪЖНИКА ТА. БОАЛЬ ТЪХ. ШИ АСИНѢА ТЪХ ШИ
ТОТЬ ДОБИТОКѢА ТЪХ КАРЕ АЪКЪІ-АЩЕ АА ТИНЕ.

а чинчѣ порѣнкъ.

ЧИНСТЕЩЕ ПРЕ ТАТЪА ТЪХ ШИ ПРЕ МЪМЪ ТА-
КА СЪАЦИ ФІЕ БИНЕ ШИ СЪА АИБИ АИ МЪАЦИ ПРЕ
ПЪМЪНТЬ БЪН КАРЕЛЕ ЦѢХ ДАТЬ ДОМНѢА ДѢМНЕЗЕА
ТЪХ ЦІЕ.

а шасѣ порѣнкъ.

НѢ ОУЧИДЕ.

а шаптѣ порѣнкъ.

НѢ ФАЧ КЪРВИЕ.

а ѡпта порѣнкъ.

НѢ ФЪРА.

а ноа порѣнкъ.

НѢ МЪРТЪРИСИ ПРЕ ВЕЧИНѢА ТЪХ МЪРТЪРИЕ
СТРЪМЕЪ.

а зѣчѣ порѣнкъ.

НѢ ПОХТИ МЪАРѢ. ВЕЧИНѢАХИ ТЪХ. НИЧИ СА-
ТѢА АХИ. НИЧИ СЛЪГА АХИ. НИЧИ СЛЪЖНИКА АХИ.
НИЧИ БОА АХИ. НИЧИ АСИНѢА АХИ. НИЧИ ТОТЬ

ДОБИТОКЪЛЪ ЛЪИ. НИЧИ КЪТЕ СЪНТЬ АЛЕ АПРОА-
ПЕЛЪИ ТЪЪ. ДОАФ. ПОРЪНИЧИ А ЛЕЦЕИ ВЕКИ. ЧИ
ЛТЪРАЛЕ ТОАТЪ ЛЪЦЪ. ШИ. ПРЪРОЧИИ. РАЗЪМЪ.

СЪ ЮБЕЦИ ПРЕ ДОМНЪЛ ДЪМНЕЗЕЪЛ ТЪЪ. КЪ
ТОАТЪ ИНИМА ТА КЪ ТОТЪ СЪФЛЕТЪЛ ТЪЪ. КЪ ТОАТЪ
ТЪРИА ТА ШИ КЪ ТОТЪ КЪЦЕТЪЛ ТЪЪ. Я ДОА.
СЪ ЮБЕЦИ ПРЕ АПРОАПЕЛ ТЪЪ КА ШИ СИНГЪР ПРЕ ТИНЕ.

Manuscrisul al treilea.

Titula: Громовникъ а лъи Ираклиѣ Апзрат,
кареле аъ фост нъмзрзторю де стѣле аре ачесте
сѣмне ши аша сжнт.

Lăsând numerii, ce figurează reproducem numai
unele nume folosite de luni și din zodii:

Мартъ = Martie, април = Aprile, Маia =
Maiu, Август = August, Октовриѣ = Octobre,
Декевриѣ = Decembre, Генваріа = Ianuariu, Февъ-
рариѣ = Februariu.

Бѣрвѣче = berbece, цѣмзизъ = gemen, ракъ =
rac, лев = leu, фатъ = fecioară, взнзтрю = vên-
nătoriu, корн де капрз = căprior, Оудѣлз =
udătoriul, вицел = taurul.

Din semnele prevestitoare reproducem cea ur-
mătoare:

Іарь се ва тъна лтраміазъзи. ши ва фи
кѣтремърь лтрачель локъ воиничи ши воръ пз-
рзси пре апзратъла. ши се воръ мѣта лтралтъ
локъ ла алтъ апзратъ. Іарь маи апои Іарь сз

ворь лтѣрна. кѣ паче. ши гадинилюрь озла-
 батечи перире. ши оз ворь спзмзнта четз-
 ціле — Іѣрь оз ва тѣна нѡптѣ. мѣрилюрь че
 лор. тѣроасе ва фи перире. ши ворь бирѣи алтѣ
 лимби. ши моарте. гравникз ва фи. ши маи
 мареле. пре врзжмашл озѣ ва бирѣи — Іѣрь оз
 ва фи кѣтремѣрь нѡптѣ фиворь рззбоасе ши ва
 фи моарте маре пре л четзци. ши лимбилор ва
 оз ле фіе алтѣ лпзратѣ. ши апои ва лѣса лпз-
 рзціѡ ши ва фѣѣи лтралтѣ локѣ. ши лпзрзціѡ
 лѣи ва лѣа алтѣ лпзратѣ ши ва пѣстїи бистѣречи
 мари. ши де грабѣь ворь пери. ши ллатѣрѣѣ лиспре
 рззѣтѣ пзине нѣ ва фи. іарѣ фїери ворь фи мѣлте.

Manuscrisul al patrulea.

Acest manuscris conține psalmi întocmiți pentru
 servițiul divin ; asemenea conține rugăciunile ceasului
 III-lea și al VI-lea, apoi rugăciunea de masă și ceasul
 IX ; în fine rugăciunea de seara și Pavecernița.

Asemănând versiunea acestor psalmi cu tecstu-
 rile, ce există tipărite, ne convingem, că ea derivă
 din același izvor cu versiunea psaltirei diaconului
 Coresi tipărită la anul 1577, cu care congruează
 întocmai, cu puține mici abateri, care vin a se pune
 în contul decopierilor greșite.

Întrebarea, ce ni se pune dela sine este, dacă
 acest manuscris dateaza înaintea, sau după tipărirea
 psaltirea lui Coresi.

Dacă manuscrisul din cestiune ar conține psalmii
 în ordinea cuprinsă în psaltirea lui Coresi, nimic

n'ar fi mai natural, decât a privi acest manuscris de o simplă decopiere din cartea tipărită, ceea ce, față de scumpetea cărților tipărite în timpurile mai vechi nu este raritate. Manuscrisul nostru însă conține psalmi întocmiți și ordinați pentru serviciul bisericesc. Această împregiurare ne induce la presupunerea, că acest manuscris poate fi mai vechiu decât însași ediția în tipariu a psaltirei de Coresi.

Eată, cum basez eu părerea aceasta.

Urmele cele dintâiu de limbă bisericească sunt păstrate în cărțile bisericesci.

Impulsul la traducerea cărților bisericesci s'a dat prin trebuința simțită a serviciului bisericesc în limba poporului. Dela acest adevăr mănecând, este natural, că mai întâiu s'au tradus din limba slavonească și din greceasca cărțile rituale și numai mai târziu s'au aflat bărbați români de carte, cari au edat părți sau întreagă sânta scriptura în tipariu. Și până la edarea în sistem a cărților sânte la tipariu a trebuit să existe părțile din acele cărți nu numai traduse bine, rău, pe românesce, dară folosite la serviciul divin și întocmite spre acesta. Editorii în tipariu a cărților sânte în limba românească n'au trebuit să fie totdeauna și traducătorii lor. E de presupus, că ei la edarea cărților au avut la mână traduceri, ce se folosiau pe atunci și acelea le-au tipărit întocmai sau cu unele îndreptări, ce au aflat cu cale.

Nu ne-a venit la mână, nici când textul original întreg al psaltirii de Coresi; de aceea nu putem ști, dacă și acolo se află reproduș pentru care-va serviciu bisericesc simbolul credinții, adecă „Credeul“, care în manuscrisul nostru se află.

Dacă nu se află, — părerea mea, că manuscrisul, de care se tractează aci, ca unul, ce avea o de-

командарѣ да ѡ вѣмѣ. тоате арселе нѣ дѣлаче
врѣши. командарѣ зѣлабѣ дѣхъ фрѣмтъ. инимѣ
фрѣмтъ ши плекать дѣмнезѣх нѣ кинѣще. фе-
ричѣзе доамне дѣлаче воѣи тале сиѡнѣль. ши
сѣ зидѣскѣ пѣрециѣ иѣрѣлимѣлаби. атѣпче дѣлаче
врѣши. командаре дерѣптѣциѣи. анѣлцарѣ тоатѣ
спре ардере. атѣпче ворѣ анѣлцѣ спре алтарѣюль
тѣлѣ вицеи.

Лѣлѣдаци нѣмеле домнѣлаби лѣлѣдаци ши рѣби
домнѣлаби. стѣндѣ лѣкаса домнѣлаби лѣлѣрѣциле ка-
сеѣи зѣлабѣ нѣстрѣлѣ. лѣлѣдаци домнѣль кѣ дѣлаче
ѣ домнѣль. кѣнтѣци нѣмеле домнѣлаби кѣвѣе. кѣ
ѣковѣ алѣсе лѣишь домнѣль. ши израиль лѣдо-
стоиничѣе лѣи ши. кѣ ѣлѣ кѣносѣби кѣ марѣ ѣ
домнѣль. ши домнѣл нѣстрѣлѣ спре тоци зѣи-
тоате кѣте врѣ домнѣль фѣче. лѣчѣрѣ ши лѣлѣ-
мѣнтѣ. лѣмѣри ши лѣ тоате фѣрѣлѣ фѣнѣлѣриле. рѣ-
дикѣ нѣри дѣла фрѣшитѣль пѣмѣнтѣлаби. фѣу-
лѣрѣлѣ лѣплодѣлѣ фѣче. скоасѣ вѣнтѣрѣи дѣ лѣви-
стиѣриле салѣ. чѣлѣ чѣ вѣтѣмѣ лѣтѣи нѣлѣкѣци
ѣгитѣлаби. дѣла ѡмѣ пѣнѣ ла вѣтѣлѣ. трѣмѣсе сѣмне
ши чѣде пре мѣжлокѣ дѣ тѣне ѣгипѣте. спре фѣ-
рѣаѣн ши спре тоци ши рѣби лѣи. чѣлѣ чѣ вѣ-
тѣмѣ лѣмѣби мѣлѣте ши ѣчѣсе лѣлѣрѣаци тѣри.
сиѡнѣ лѣлѣрѣтѣль амѣриѣи. иѣгѣлѣ лѣлѣрѣтѣль вѣ-
санѣлаби. ши тоате лѣлѣрѣциѣилѣ хѣанѣнѣилѣорѣ ши
дѣдѣ цѣриле лѣорѣ лѣ ѡ чѣне ѡчѣнѣ лѣ израиль
ѡаминѣи сѣи. дѣамне нѣмеле тѣлѣ лѣвѣкѣ. ши намѣтѣ
тѣ лѣнѣмѣ ши лѣнѣмѣ. кѣ жѣдѣкѣ домнѣлѣ ѡамин-
илѣорѣ сѣи. ши дѣ ши рѣби сѣи рѣагѣсе ши идоли

лимебилорь арцинтъ ши аѣръ лѣкрѣль мзинилорь
ѡменеши. рогѣ аѣ ши нѣ грзескъ. ѡкѣи аѣ ши
нѣ вѣдѣ. ѣрки аѣ ши нѣ аѣдѣ. нечи аѣте сѣфлетъ
лростѣль лорь. фие ка еи чеѣ чеи факъ. ши тоци
чеиѣдѣескъсе лтрѣнши. каса лѣ израиль благо-
словици домнѣль. каса лѣ аронь благословици дом-
нѣл. каса лѣ ливиеи благословици домнѣл. чине
тѣмецивѣ де домнѣл благословици домнѣл. бла-
гословитѣ домнѣл де л сиѡнь виетори л ѣе-
рѣлимѣ.

Credent

Крези лнтрѣль дѣмнезѣл пѣринтеле. атотъ ци-
иторѣль фѣкѣторю черюлѣи ши аль пѣмѣнтѣлѣи.
тѣтѣрорь. вѣзѣтелорь ши невѣзѣтелорь, ши лтрѣ-
нѣль домнѣл ѣс хсѣ фѣюль лѣ дѣмнезѣл ѣнѣль
нѣскѣтъ, че ѣ дела пѣринтеле нѣскѣтъ маи на-
инте де тоци вѣчи. лѣминѣ делн лѣминѣ. дѣмне-
зѣл адеверитъ дила дѣмнезѣл адевѣратъ нѣскѣтъ.
арь нѣ фѣкѣтъ, лнтроѡ фирѣ а пѣринтелѣи че
кѣ динѣль фѣрѣ тоате пентрѣ нои ѡмини. ши
пѣнтрѣ сѣпенѣа нѣастрѣ погорѣ де л черю ши се
лнтрѣпешѣ дела дѣхѣль сѣнѣтъ ши дила фата
марѣа сѣ лпелицѣ ши сѣ рѣстигни пентрѣ нои
лѣилеле лѣи пилатъ делн понѣтъ ши се кинѣи
ши фѣ лнропатѣ. ши лѣвие атрѣѣа зи дѣпѣ скрип-
тѣрь. ши сѣ сѣи спре черю ши шаде лѣдирѣпта
татѣлѣи. ши нарѣ ва вени лнтрѣ мѣрирѣ. сѣ жѣ-
дече вѣи ши морѣи, че лнѣрѣѣи наре сѣфрѣшит
ши лтрѣ дѣхѣль сѣнѣтъ адеверитъ че ѣ де вѣаѣе
фѣкѣторю. чеи че дела пѣринтеле че кѣ пѣрин-
теле ши вѣ фѣюль инѣ лкинѣмѣ. шиль мѣрим

пре чела че лавъ гръзить пророчїи днтръ сфнть
асъборюаши. ши апостолѣскъз бисѣрика мзрътѣ-
рисескъ. ѡнъ вотеъ де артаге пзкателоръ. ащептзъмъ
авиаре морцилоръ ши виаца че ва сз фїе лѣткъ.
амин.

Manuscriptul al cincilea.

cuprinde următoarele:

*v. Adara
fac. 123* Сократ зисъ ничи ѡнъ лѣкрзторъ нѣ є маи маре
ка чела че лѣкрѣзъз лиѣвѣлаши. солѣмонъ зисъ мѣ-
ере бѣнъз ѣсте кѣнѣнъз вѣрѣатѣлаши ши чеи ток-
меще каса лѣи вине дерептѣ ачѣл ѡ триметъ дѣмъ
незѣлъ дтрацѣтѣла. лѣкъ мѣере лѣцлѣптѣ рѣдикъ ши
касъ. ѡр чѣ небѣнъз ѡ рѣсипеще кѣ мѣниле иеи.

Нѣмаи пинтръ кѣ нѣ поате вїе ѡмѣлъ фѣрѣ
мѣере дерептѣ ачѣл.

Солѣмонъ зиче. кѣ нѣ є ничи ѡ рѣѣтѣте ка
венинѣла шарѣпѣлаши аша є ши мѣнїа мѣерѣскъз,
ѡрѣшъ маи вине є а ста наинте лѣлаши ши шѣр
пѣлаши. дѣкѣтъ днаинте а мѣери мѣниѡсѣз. ши
ѡрѣ дии мѣери вине лѣтѣю пѣкатѣла ши динтра-
чела мѣримъ тоци.

Солѣмонъ динъ треи мїе де вѣрѣащи гѣсїѡ
мѣлци бѣни.

Гѣрѣ динтѣро мие де мѣери ничи ѡна нѣ
афлаи бѣнъз.

Зисъ ѡнѣла, де лѣцѣлѣпци кѣ треи лѣкрѣре го-
нескъз ѡмѣлъ динъ касъ фѣмѣлъ ши каса копѣрит
рѣзъ. ши мѣере рѣ.

Ирзш де похтеле челе трѣпещи маи мѣлъ
цин мѣрили декзт вѣрваци.

Рѣштате завистіен.

Пизма ѡнде ѡсте маре рѣштате ѡсте либовѣлши
ши є л доа лѣкрѣре ѡна ѡсте кзндѣ парѣѣ ѡмѣлши
де биле алтѣа.

Алта ѡсте. кзндѣ те вѣкрѣри де рѣѣл алтѣа.

Сти григоріе зис кз нѣ є маи маре пѣкати.
декзтѣ пизма ши ѡнде ѡсте пизма аколо. ничи
диниѡарѣ нѣ є паче ничи либовѣ ши ачаста и
ма грѣѣ. пѣкати л лѣме. завистіе радипишетѣ.
пентрѣ завистіе скрие. ѡковѣ: кз єра.

Платон зис завистникѣл ничи дзнѣѡарѣ
нѣ є фѣрѣ боалѣ. ничи скѣмпѣл фѣрѣ фрик.

Тѣлие зис пентрѣ завистіе скрие лѣѣце вѣѣе
кз каинѣ пѣнтрѣ кз че вѣѣѣ тоате лѣкрѣрили
лѣи авель фрате сѣѣ кз ле мѣлци дѣмнеѣѣѣ ши
кѣѣтѣ спринселѣ ши ле приими. адаѡсе дель ѣчисе.
че нѣмаи че єра дои фѣаци лнтѣю нѣскѣци
лѣѣнче ши ачаста фѣ лтѣю вѣрсаре де сѣнѣ пре
пѣмѣнтѣ дин рѣштате завистіен.

Дарѣл вѣкрѣриен.

Вѣкрѣриє ѡсте лѣкрѣл либовник ѡдиѣиз ши
веселіе сѣфлетѣлѣи ка сѣ сѣ вѣкрѣре сѣфлетѣл лпох-
теле сале кѣме сѣ каде.

Рѣштате жалостіен.

Дѣчи жалостіен рѣштате вѣкрѣриен кѣме ма-
кропіе. кз ѡсте лдоѡ лѣкрѣри. лтѣю ѡсте кзндѣ

желѣшаще ѡмѣль де врьнь лѣкрѣ маре че є маи
асѣпра де пѣтере лѣи. ачѣста сѣ кѣмѣ жалє
кѣратъ.

Дарѣл пачилорь.

Пачилє сѣмтѣ кѣм грѣще. сѣфѣтѣл перна-
дон ѡсте бѣнѣтатє минциєи. ацєлєпчѣнє смє-
ритѣ инимєи рѣпаѡсѣ сѣфлєтѣлѣи. соци де сѣ-
флєт ѡмѣлѣи.

Рѣѣтатє мѣниєи.

Аристотєлє грѣще кѣ ѡмѣл чєлѣ нєбѣн
кѣрѣндѣ араг мѣниѣ са ѡрь аинимѣ ацєлєптѣлѣи
ѡ аскѣндє.

Ісѣс сираѣ зис завистіє ши мѣниѣ аѡѣцинѣзє
зилєлє ѡмѣлѣи ши гѣндѣрилє бѣтрѣнєскѣ ѡмѣлѣ.
родіє зис мѣниѣсѣл рѣшинє нарє.

Аѡтєчник грѣщає чинє сѣ аѣлѣ аѣтрѣ мѣниє
гѣситѣ є де диѣволѣлѣ.

Бриміє зис мѣниѣ ѡсте нєбѣнѣлѣи аѣѣвинтє
ѡрь ацєлєптѣлѣи лѣкрѣрє.

Дарѣлѣ мѣстєниєи.

Милѣ ѡсте кѣм грѣще сѣтѣн авгѣстин сѣ даи
мишєлѣлѣи. ка сѣ даи асѣфлєтѣл тѣѣ милѣ.

Видіє зис ди нарѣ грєши ѡмѣлѣ милѣ нѣ ѡ
трѣѣѣи.

Платон зис нѣи ничи пѣдра фѣрѣмос ка мѣстє-
ниѣ сѣ храним флѣзмѣнѣзи ши сѣ слѣѣжим бол-
навилорѣ ши надѣпѣм сѣѣѣѣши ши приимим
стрѣни чи ши аѣрѣкѣм голіи. ши сѣ сѣѣмѣпѣрѣмѣ
рѣбици. ши сѣ аѣгрѣпѣм морѣци.

Соломон зис чине ва да мѣсерѣлѣи нѣ се
ва кзи.

Видие зис де сар арѣта ѡмѣлѣи че грешѣше
пѣцини ѡамени арѣ хи лѣлме.

Рѣѣтате немѣстеніиен.

Васіѡдорѣ зис маи грѣѣ пѣкатѣ де немѣсте-
ніа нѣ ѡсте ашиждирѣ ши чела че похѣтѣше сѣ
сѣ лѣбогѣцѣскѣ де ѡстенѣла ши де сѣдорила
алтора.

Дарѣл ѣвтиншѣгѣлѣи.

Аристотеле зис чине рѣсипеѣе ѣвнѣтате са
фѣрѣ мѣсѣрѣ кѣрѣндѣ ва кѣдѣ лѣмесирѣтате.

Соломон зис де вери сѣ фѣчи бине соко-
теѣе кѣи фѣчи бине ка сѣ либи дила динсѣл мѣ-
цѣмитѣ апои.

Алиѣѡандрѣ зис дѣ алѣѣе сѣ дѣ ши ціе
алѣи.

Етѣн петрѣ зис маи бине сѣ даи де кѣт
сѣ маи.

Соломон зис фѣраѣи нѣ ѡбескѣ фѣрателе сѣѣ
чел мѣрѣ ши приѣтенѣл фѣѣе де динсѣл.

Рѣѣтате скѣмпѣтеиен.

Етѣн григоріе зис чоате лѣкрѣриле че ціи лѣми
лѣ лѣчипѣтѣ ши сѣфрѣшит. нѣмаи скѣмпѣте наре
сѣфрѣшитѣ.

Дарѣл лѣвѣцѣтѣрїеи.

Платон зис кѣѣтѣ сѣ нѣ лѣеци пре соѣѣл
тѣѣ лѣнаинте алтора ничи кѣндѣ ѡсте мѣнѣѣсѣ.

РѢШТАТЕ ФЪЦЪРІЕН.

КАТОН ЗИС КЪНДЪ ТЕ МЪРЪЩЕ ШМЪЛ НЪ ЛЪША
АМИНТЕ ШИ ДЕ АЛТЕ ЛЪКРЪРИ СЪ НЪЛ КРЕЗИ.

ДарѸл преведеріен.

ДАВИДЪ ЗИС ЛЧЕНЪТЪРА ЛЦЕЛЕНЧЮНИЕН ФРИКА
ЛЪИ ДЪМНЕЗЕЪ.

СЕДЕКІЕ ЗИС КЪНДЪ ВЕРИ СЪ СФЪТЪЩИ КАЪТЪ
КЪИ ЦЕ ЛАИ СКАТЪЛ СЪ НЪ АРАТЕ ТАИНА ТА ЧЕ
МАИ ТАРЕ ДЕ ТИНЕ СЪЦИ ЛЪЪРЪКЪКЪ СФАТЪЛ.

РѢШТАТЕ НЕВЪНІЕН.

СОЛОМОН ЗИС МАИ БИНЕ АДОРМИ ДЕ КЪТЪ КЪ
НЕВЪНЪЛ А КОРОВИ.

ЛНЪКЪ МАИ БИНЕ СЪ ТЕ ТИМПИНИ КЪ ЛЕЪЛ ШИ
КЪ ЪРЪЛ КЪНДЪ ЛЕ ШИ ПЪИИ ДЕКЪТЪ КЪ НЕВЪНЪЛ
МЪНИШЪ.

ДарѸл дерептѸціен.

СИНАКЪ ЗИС ЧИНЕ НЪ ШИЕ ТОКМИ КАСА СЪ
КЪМ СЪ ПОДЪТЪ ТОКМИ АЛТОРА.

РѢШТАТЕ НЕДЕРЕПЪТЪЦИЕН.

СИНАКЪ ЗИС ПАТРЪ ПЪКАТЕ МАРИ. ЧИН ФАЧ РЪЪ
ШМЪЛЪИ ЧЕЛЪИ БЪНЪ. ШИ КЪРВЕЩЕ КЪ БЪРБАТЪ. ШИ
ЧИНЕ ЦИНЕ ПЛАТА НЪИМИТЪЛЪИ. ШИ МЪРЪТЪРІЕ МИН-
ЧИНЪАСЪ.

СОЛОМОН ЗИС. ЧИНЕ САПЪ ГРЪПАПА АЛТЪА ЛЪШИ
ВА КЪДЕ ЛНЪТЪНЪСА.

ПЕНТРЪ НЕДРЕПТАТЕ СКРІЕ Л ШТИЧНИКЪ КЪ ДИЪ-
ВЪЛЪЛ ВРЪ СЪ И МЪЕРЕ. СЪИ ФАК ФЕТЕ СЪ ЛЕ

мзрите ши сзши дѣкѣ цинеріи сзи амѣнкѣ
 шиш лѣ ѡ мѣре пре стрѣмѣзтате ши нзскѣ
 шапте фѣте. че динтѣю фѣ мѣндриѣ. че ѡ мз-
 рит дѣпѣ вѡри. Я дѣаѣѡ скѣмпѣте. чи ѡѣѣ
 мзритатѣ дѣпѣ чеѣ че юбекѣ арѣинтѣл. Я
 треѣ стрѣмѣзтате чи ѡѣѣ мзритат дѣпѣ
 ѡаминіи чеи проѣи. Я патра забистіѣ че ѡѣѣ
 мзритат дѣпѣ мѣщери. Я чинче ѡѣѣ мзритат.
 дѣпѣ слѣжитѣри бесеречіи. Я шаѣе анѣлѣаре че
 ѡ дѣѣ мѣерилорѣ. Я шапте и че маи ре. че
 нѣ врѣ сѣ ѡ мзрите. че ѡ цинѣ лѣкасе сѣ хіе
 кѣркѣ. дѣѣчи дѣ трѣвѣѣѣ кѣивѣ сѣ мѣргѣ лѣкаса
 лѣи ши ѡ ѡа афла.

Manuscrisul al șeselea.

Se deosebesce după formă întru toate de celelalte
 cinci. Aci se vede altă hârtie, altă scrisoare. Hârtia
 este mai groasă, dară mai bună și mai fină. Scrisoa-
 rea este mai îngrijită și mai frumoasă. În privința
 ortografiei încă se deosebesce într'atâta, că în loc de
 з se folosesce с.

Scrisoarea merge pe două coloane; în coloana
 primă este același text în limba slavonă, în a doua
 coloană paralel este traducerea românească. Este evi-
 dent, că acesta este originalul traducerii, căci altcum
 n'ar avea înțeles aședarea traducerii românesci față
 cu textul slavon.

Cuprinsul manuscrisului este următoriuл:

СЕНАКѢ СИС. ѡмѣлѣ похтитѣорѣ. нѣчн ѣн лѣ-
 крѣ лѣѣме нѣ ѡа пѣтѣѣ цинѣѣ.

Сократѣ СИС. чѣне ѡа врѣ сѣши лѣмпѣлѣ похѣѣ
 сѣѣ. ѣѣте ѡмѣ перѣѣѣ ши рѣсипитѣ.

ПентрѸ несокогинца скрїе ѿѡтичникъ. кз
ѣра ѡаре кáрѣ ѡ фечоáрж веститж шї кзрáтж
áнѡме áсинта. че де мѡлте ѡзи áвсіж де мѡерѡ
гржїндѣ кзи мáре невож кзрѡїенї. шї пѡсе ѿ
гзндѡл сзѸ сз їспитѣскж áчà пóхтж сз вáсж
ѡаре їáсте áшà кэм сѣкѣ мѡерїле. шї кемж пре
Ѹн вонїкѣ чéлѣ ювїá де тѣнзрж. ѡрж ѣль венї
шї дормї кѡ нѡса. шї де мѡлте ѡры фѣчерж
кзрѡїе. ѡаре кзндѣ врѸ сз сз тáе сз нѸ маи
кзрвáскж.

Дáрѡл, взздрзжанїенї.

Маре їáсте дарѡл взздрзжанїенї. чїнеши ва
цинá пóхта трѸпѡлѡи áсáмвнзсе взздрзжáнїá
áсинѡлѡи сзлвáтѣкѣ чїї чé дзнзѡáрж нѸ вá
áпз тѡрѡрѣ. шї кзндѣ вїне лá вáле. шї де вá
гзсї áпá тѡрѡрѣ. вá стá áколó, доѡ сáѡ трїи
сїле шї нѸ вá вá пзнз нѸ сз вá лимпесї áпá.

ПентрѸ цинѣрж гржéскѣ творецїи. кз ди
рѣптѣ áчà фáче дѡмнзсзѸ ѡмѡлѣ кѸ гѡрж мїкж,
кá сзши цїе пїзнтечеле. шї трѸпѡлѣ стжндѣ ди
рѣптѣ, нѸ кá á довитоáчелор. áкз лѡїмеá áѸ
пѡсѣ ѿгѡрж кѸ трїи сѡїáѡрѣ. мжсáлелѣ. дїнцїи.
оѸстнелѣ. áчáтѣ фѣче дѡмнзсзѸ, сз áївж взз
дрзжáнїе лїмеá ѡмѡлѡи.

Соломон зї. кэм Платон сїсе. патрѸ лѡкрѡрѣ
сѣмтѣ чé кзнѡселе шї перде ѡмѡл бѡнзтзциле.
кзндѣ, вá сѣци фáкж бїне чевá, ѣль пóхтѣше сѣтѣ
смереши лѡи мѡлтѣ. шї кзндѣ, нѸ фáче кзрѡндѣ.
шї кзндѣ фáче. че нѸ кѡ невоїнцж. шї кзндѡл
фáче де сѣргѣ, баламѡтиндѣ.

ПентрѸ мѡндрїѡ скрїе ѡлѣца чѡ вѡке кѡ
дѣкѡ фѣче дѡмнѡсѡѸ, пре дїаволѡл маи фрѡмос
ши маи мѡре де тѡци ѡнѡерїи чѡрѡлѡи. ѡрѡ ѡлѣ
ѡтѡта сѡ мѡндрїѡ. кѡтъ гѡндїѡ ѡлѣ сѡши пѡе
скаѡнѡлѣ де сѡпра стѣлелорѣ. шї сѡ хїе ѡсѣ-
миене кѡ дѡмнѡсѡѸ. ѡрѡ дѡмнѡсѡѸ вѡсѡ ѡчагта
ѡтрѡнѡл. дѣчїѡ лѡпѡдѡ дїн чѡрїѡ кѡ тѡѡте
пѡтѣрїлѣ лѡи. дерѡпѣ ѡчѡ ѡѡте мѡндрїѡ рѡдѡ-
чїѡнѡ тѡтѡрѡр рѡѡтѡциѡлѡрѣ.

Din fie-care parte a codicelui s'a reprodus în cele premergătoare atâta, cât s'a cređut a fi de ajuns pentru caracterisarea limbei, în care este scris. 'Mi reservez la ocaziune binevenită a da publicului și unele „fac-simile“ după fotografia despre scrisoarea folosită în el. Deocamdată aflu de trebuință spre deosebire de alte codice, ce voiu publica mai târđiu a numї codicile acesta cu numele, ce ni se pare mai corespunđătoriu „Codicele Lazar“, fiindcă, precum am spus mai sus, s'a aflat în biblioteca lui Georgiu Lazar. Ficsarea codicelui acestuia cu un nume este necesară și pentru aceea, ca revenind asupra lui sau eu cu darea de „fac-simile“ a scrisorii sau alții, să se înlesnească tractarea despre el.